

DEBRECZEN-NAGYVÁRADI

ÉRTESÍTŐ.

TÁRSADALMI ÉS VEGYES TARTALMU HETILAP.

Előfizetési feltételek:
 Fizetendő Debreczenben.
 Egész évre 2 frt.
 Félévre 1 „
 Negyedévre 50 kr.
 Községeknek 60 kr. évi postadíj előleges beklüldése után ingyen.
 Egyes szám ára 4 kr.
Szerkesztőségi és kiadói iroda:
 Főter, Áron Miksa ur házában, Kisuj-utca szegletén.
 Kéziratok vissza nem adtnak.

Hirdetési díjak:
 Négy-hasabos petit sorú 5 kr.; többzóról 4 kr.
 Nagyobb és többszöri hirdetéseknek nagyon kedvező engedmények tétotnek
 Bélyegdíj: minden beiktatásért külön 30 kr.
 „Nyitár”-ben megjelenő közlemény minden petit sora 15 kr.
 Hirdetések és előfizetések helyében a kiadó i hivatalnál, Csáthy Károly és Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében, Budapeston: Goldberger A. V. és Haasenstein és Vogler, Bécsben, Prágában: Haasenstein és Vogler, A. Oppell, Schaleck H., Stern Mór és Párisban, Hamburgban és Majnai-Frankfurtban: G. L. Daube és Mosse Rudolt hirdetési intézetében fogadtatnak el.

Egy égető kérdés.

Országos és hozzá sok évtizedes mulasztás helyreállítását célozza az a mozgalom, mely néhány megyei törvényhatóság köréből indul ki, hogy az illetékes kormánykörök figyelmét egy rég vajdó ügyre terelve, valahára ki legyen mondva a kisdédóvás általánossá tétele.

Nagy fontosságú ügy a kisdédóvás, kisdédóvás ügye.

És eddig szerzetéssel az egész Magyarországon kevesebb gond volt rá fordítva, mint a legutolsó faluban a malacz legelőre. Sajnos, de úgy áll, hogy e tekintetben Ázsia és Magyarország viszonyai között elenyésző csekély különbség van, pedig Magyarország a művelt világországban fekszik.

Az állam nem tett semmit, — mert a szakminiszterek fontosabb dolognak tartották a tartják tán ma is a Honkormányban és Tonkinyban divó házalt kereskedés ügyének tanulmányozását, mint ezt a nemzeti ügy alapját képező ügyet.

A kornak ép úgy meg vannak dívatos eszméi, mint veseleitei a ruhában. Hát nem volt, divát, hogy ez a „csekélység” a megvalósulás felé sietnessék, mert itt a hiúság ugyan nagyon rossz vásárra talál.

De végre bekezdtek látni, hogy az óriási mulasztások ellensúlyozására tenni kellene valamit.

A megyék köréből indul ki az eszme.

A háztűzhelyeknél megható példáit láthatják azok a buzgó férfiak, — kik tetterős kezökkel először is a kormány hatalmat rázzák fel tedpedéséből, s hívják segíteni a nagy munkában, a mely korszakalkotó, — annak a vétkecs hanyagságnak, sőt több: bűnnek, melyet a kisdédóvás elhanyagolásával sok százezer reményteljes gyermek élet elvesztésével fizet meg az árva nemzeti ügy.

Városok és falvak szegény munkásosztályának gyermekei a legnagyobb részt, abban a korban, midőn legjobban igénylik a felügyeletet, egy nőnek fel, mint az útszéli fű, ha ugyan magukra nem gyújtják játék közben a házat, vagy a kútba, kúdba, dézsába nem fullnak. — Egy szikra szülői lelkiismeretlenséggel még — ha az amolyan halált kikérülük is — nagyobb részük belé jut az öt éven aluli hallottak statisztikájába.

Nem mondjuk egyáltalában, hogy mindezek elmúlnak az általános kisdédóvás behozatala által, de mindenesetre remélhetni a lehető állapot gyökeres javulását. És ez okvetlenül megérdemel annyi fáradságot, mint a mennyi egy országos eszem-izsom rendezésével jár. Erre pedig a szép szavak és eszmék országában minden vidéki post szívesen vállalkozik, ha éjfélkor ütök is meg a talpát.

P. Szathmáry Károly, a kisdédóvási ügye egy buzgó apostola, indíttatva a már eddig 20 megye által kezdeményezett mozgalom életre valósgá, által az általános kisdédóvasi ügyet illetőleg, már tervezetet is dolgozott ki, melyben a kivitel módozatai — az esetenként beállható, helyi viszonyokhoz alapuló módosítások könnyű alkalmazásával — alapját képezhetik egy törvényjavaslataknak.

S ha a kormány most melegeben az alulról jött mozgalom kedvező alkalmán kapva, segédkezett nyújt a nagyfontosságú eszme létesítéséhez: olyan tényt végez, mely az ő kezdeményezése esetén százszor több akadályra talált volna a kivitel útján.

Szeretjük hinni, hogy az agg Trefort nem fogja hatalmasan segédkező kezét visszavonni, és az általános kisdédóvas ügyét mentül előbb törvényjavaslattal áldásosan előmozdítja.

Ez lesz miniszteri működésének legszebb levele. . . .

Nagyvilági hírek.

— **Nagy sikasztások** nyomára jutottak Bukarestben ismét. Az intézetnek óriási pénzalpui s minden nagyobb román városokban körbázi vannak; az adminisztráció körül egész sereg főhivataltok működik. A nyugdíj-pénztár hivatalnokai a napokban észrevette, hogy Radulescu hivatalfőnök kétszer utalványozta egy orvos özevénynek havi járulékát. A pénztárnok utána nézett a könyvekben s nagy meglepetéssel látta, hogy ez nem most történt először, hanem évek óta rendszeresen foly. Hamarosan kiszámították, hogy Radulescu ilyen uton 29,320 frankkal károsította meg a pénztárt. Adtak neki három napot s mert ez idő alatt a pénzt nem tudta megtéríteni, elfogták. A vizsgálók során aztán furcsa dolgok derültek ki; a vizsgálók sokkal mélyebb gyökeret vertek, több főhivataltok is kompromittálva van. Ma már arról beszélnek, hogy az összes sikasztások több millióra rugnak s hat hivatalnok házat épített belőle. Felügyeltették Mihalescu igazgatót s dr. Phoino osztályfőnököt, kik az által váltak gyanusakká, hogy a vizsgálat utja elé akadályokat igyekeztek gördíteni. Az igazgatóság a hivatalos lapban fölszólított tett közzé, hogy a ki a visszaélésekről tud valamit, jelentse; s most tömegesen érkeznek a denunciació. — **Császár-látogatás.** Lassan foly ez idő szerint s ha a német császár nem készülne Oroszországba, akkor bizony nem igen látnánk nagy betűs táviratokat. Az európai sajtóban sok mende-monda kering most e látogatás kapcsán. A párisi „Justice” egy koppenhágai híre azt is tudja, hogy Rudolf trónörökös és a svéd király is ott lesznek a szentpétervári találkozón; pedig eszök ágában sincs, hogy ott legyenek. Arról is új sajnálnak már, hogy a német császár később a mi királyunkkal Gasteinben vagy Salzburgnban fog találkozni s hogy Umberto olasz király is oda menne. De mindez csak szó és szó. — **Bélin egyházi körökben** meg azt beszélik, hogy az orosz császár ajánlatot tett volna a pápának: mondjon le a görög egyháziutérk s akkor ő teljes szabadságot biztosít a legyel katolikusoknak, sőt bizonyos esetben a legyel királyságot is visszaállítja. Ez utóbbit batos elhírné. — **A szultán** már elkészítette a díszített a gyémántos Ozman-rendhez, melyet II. Vilmos császárnak küld, kinek trónaléptét Radolon herceg német eodkivüli nagy követ jelenti be a török császárnak. — **Szofióból** írják, hogy a gyamu miatt befogott tisztakat szabad lábra helyeznek, miután kiderült, hogy nem volt fondorkodó szándékuk s egy társuk hamisan adta fel őket. Klementina hercegnő, a fejedelem anyja, mindenképp igyekezik a bolgárok rokonszenvét erősíteni fia iránt. Most Szofióban egy nagy bajor sörégyár és sörház építését tervez minden jó bolgárok öröme. — **Az olasz trónörökös** e héten érkezett Brüsszelbe, hol Napoleon Viktor

hercegrezhez szállt; őszszel a belga udvart is meglátogatta, mert az a hír, hogy Klementina hercegnő (Stefánia főhercegnasszony legifjabb nővére), volna kiszemelve menyasszonynak. — **Milan** szerb királyról az a hír, hogy csakugyan tett volna lépéseket, hogy nejtől elváljon, de Natália királyné megírta a szerb metropolitának, hogy ő válásba soha nem egyezik, mert alapos okot nem tud rá. — **A kholera Oroszországban.** Az a rév, mely pusztító járvány alakjában már annyiszor tartotta tetegésben Európát és legutóbb mindig Oroszország fölül veszi útját, ismét fenyeget. Azt jelentik, hogy Nápolyban kitört a kholera, minél fogva a kereskedelmi miniszter elrendelte, hogy minden Nápolyból jövő szállítmány megvizsgál-tassék.

Hazai hírek.

— **A szabadkai törvényszék** nyolcz napi államfogházra ítélte Jankovich Gézát, ki épen két évvel ezelőt vívott kardpárbajt gróf Bréda századossal és súlyosan megsebesült volt. — **A h. n. n. év. ref. egyházban,** Rátona Endre halála miatt megíresedett lelkeszi állomásra ez idelg Sáfány Zsigmond téglási lelkesz nevet emlegetik legürüben, mint megválasztandót, a nánásiak. — **Magyar tengeri hajó balesete.** Fiuméból veszedelmes hajó-összeütközésről érkezett hír. Az „Adria” társulat „Zichy” nevű hajója, mely úban volt Brazília felé, gyors menésben nyilt tengeren összeütközött a „Aurora” nevű olasz gőzessel. Mind a két hajón ugyanszám legénység volt s majd hogy katasztrófa nem lett belőle. Az „Aurora” nagy erővel csapódott a magyar hajóba s akkora léket ütött rajta, hogy a második számú hajóúr nyitva s viz alatt állt. Hogy a végpusztulástól szabaduljanak, „Zichy” gőzös fedélzetéről a vizbe kellett dobálni a rakományt s a fűtésre szánt kőszent. Még jó szerencse, hogy a legénység ez áron megmenekült s a sérült gőzöst sikerült a malagai kikötőbe vezetni. A „Zichy” gőzös magyar nyeltesekkel indult a braziliai piacra. — **Egy szerkesztő ur.** A temesvári oláh lap: „Gazeta populii” szerkesztője: Pakatiuanu Tivadar eltűnt. Utlevélet kért Romániába két héttel ezelőt, maga után hagyva egy jó csomó hamis váltót, melyeket oláh földművesek nevére hamisított a temesvári pénzügytereknél helyezett el. A bukaresti rendőrséget megkereste a hatóság, hogy fogassa el. Ott kétségkivil martinak valija megát. Itt verte a mellét mint oláh népbárát és 6-római sarjadék. — **A budapesti henger-malom,** mely az ország legnagyobb forgalmu malma volt, egy jó részben a tűz áldozata lett. — A kár meghaladja a 400,000 forintot s nyolcz biztosító társulat van érdekelve.

— **Bihar megyei hírek.** Nagyváradon üdvös czél érdekében indult meg mozgalom

TÁRCSA.

Grác.*)

A harisnya és a hűség.

Budapest után Grác volt tartózkodási helyem egy pár napig. Ezen kedves városról már alsó Napoleon is mondá: „la ville de Grac est pleine de Grace.” (Grác városa kellemű város.) Grác a nyugalomba lépő katonatiszteknek Eldoradoja, Kies fekvése üde, egészséges, hegyi levegője, a lakosságnak az idegenek iránti pártlan udvariassága és ritka szívvellyessége, végre olcsósága és szolidaritása is ajánlják több napi tartózkodásra.

Ha Budapestet és Bécsben a zajos élet kifiraszt és izgat, akkor Grác, Stájerországnak gyönyörű fővárosa kellemes nyugopontot kölcsönöz, hol az ember pihenve mulathat, teljes nyugodtan élvezhet.

A város kellő közepén emelkedik lépcsőszéren a pompás Slossberg, mely ellenállhatlan varázssal csalja fel legelőször az idegeneket. De ennél is kellemesebb és nevezetesebb mint tartósabb mulatóhely a Stadtpark, mely kiterjedésre, ép úgy mint szépségre, változatosságra, csin és tisztaságra nézve ritkítja páriját.

Gyönyörű sétá és kirándulási hely a Hilmerteich egy pompás tavacska nagy mennyiségben uszkáló arany, ezüst halakkal, mely magas lejtős hegyek által környezetik. Egy magas sziklalon fogadtatásul ezen szavak olvashatók:
 Ruhe Wanderer hier dich aus,
 Als värest Du in eigenen Haus.
 Itt pihenjél vándor, miutha otthonodban volnál.

Sloss Eggenberg, Mária Grün és számos más várszerű épületek és mulatóhelyek környezik a

Mura vize által szellett gyönyörű szép és kedves város.

Ikolái tudakozódnán, beavatott szakférfiakól azon választ nyertem, hogy Grácban mindenféle férfi és női tudományos és szakiskola több kiadásban képviselve van, ugy hogy az iskolák közt is jótékony verseny fejlődött ki.

Van ott tudományos és műgyegyetem, kereskedelmi akadémiá, városi és országos reáliskola és gimnázium, városi és országos nőképződék s b.

Grác a szó legszorosabb értelmében iskola-város.

Tiszta és példászerű.

Itt még nem uralkodott sem himlő, sem kolera-járvány. A lázt is csak hírből ismerik.

A kézi művészet és gyári ipar nagy mértékben van kifejldve különösen a vasipar. Helyi vasutunk gyönyörűen kiállított járművei mint fényes bizonyosságok tanuskodnak iparunk versenyképessége mellett. — Ezelőt csak 20 évvel meg sok magyar ifju látogata a gráci iskolákat. A kereskedelmi akadémiában, reáliskolákban és műgyegyetemen számos magyar ifju nyerte kiképzését, midőn nálunk ily gyakorlati irányú iskolák nem léteztek. Sőt Erdélyből még most is számos orvosnövendék látogata a gráci orvosi fakultást.

Grác város emlékeihez van csotolva azon kedves legendaszertü elbeszélés, melynek czime: a harisnya és a hűség.

Egy elegáns női körben hol a mulatás javában folyt, figyelmessé tettemem egy naiv kis asszonykára, ki pihenést nem ismerv, kedves kezeccével művészesen forgatá azokat az előnyösen ismert hosszú, vékony köbjűtűtet és a pompás harisnyákat, melyeket — férje számára kötött.

Bizony nem érdemes most már vesződni a harisnyák kötésével, midőn azok oly bámulatos olcsón, készen kaphatók a harisnyakötő gyárakban.

De én, mondá a szorgalmas kis menyecske nem engedem, hogy férjem gyári harisnyát viseljen — csupa babonából.

Akár nevetnek, akár nem, én erősen hiszem, — arra boldogult anyám tanított — hogy férjem rossz utakon nem járhat — saját kezeim által kötött harisnyákban.

Megtörtént nem sokára, hogy egy fiatal asszonyka, ki ezen bizalmas körben e mulatsógos beszédet figyelemmel hallgatta, azt véte tapasztalni, hogy férje már nem viseltetik iránta oly meleg érdeklődéssel, mint házának első hónapjaiban. Este felé unni kezdé magát otthon, elment a különféle clubokba, honnan mindig később és később jött haza.

Szerencsésére eszébe jutott neki a harisnyáról hallott mese.

Ezt meg kell próbálnom gondolá a hamis — Azonnal vett pamutot, kötöttükét és estefelé már szorgalmasan dolgozott a pici kezei alatt folyton növekedő harisnyán.

Vacsora után férje el akarván bucsuzni, észrevette a harisnyát, melyen nejeuskája oly szerényen kötött.

Mi lesz ebből, kérdé könnyedén odavetve a már felső kabátba burkolódzott férj?

Hát mi legyen? Neked költök harisnyát. Hisz nem tart örökké semmi! Régi harisnyád már foszlani kezdenek, éppen jókorra készen lesznek az újak.

Az nagyon derék, mondá a férj kellemesen meglepetve. A búcsúesők melegebb volt és csudák csudája: a férj sokkal hamarabb jött haza mint bármikor.

Olyan jókor? kérdé a hamis győzelemittasán. Tudod, kedvesem, kiváncsi voltam arra, hogy haladtál már a harisnyával és sehogy sem volt nyugtom tovább maradni.

Azt persze a világtér nem mondta volna, hogy mennyire nyomta a lelkiismeretét, hogy ő a clubban idegenekkel talán közönyös avagy ellenséges indulatu emberekkel társalogjon, míg az ő kedves kis felesége otthon minden gyarapodó szemnél minden öltés és fejtes alkalmaival talán könnyelt szemekkel folyton és szeretettel ő rá gondol.

Ezen kis elbeszélés megmutatja kicsinyben, hogy lehetne, és kellene minden nőnek tartósn és örökké magához bilincselni a szeretet és hü ragaszkodás kapcsaival férje szerelmét és hűségét.

Nagyon egyoldalulag fogják fel a mamák hivatásukat, midőn leányukat arra tanítják, mint kell szeretetreméltóan viselni magukat, hogy a férfi szeretetét és becsülését megnyerjék.

Tanítsák meg egyuttal arra is, hogy mint kell és mint lehet a férfi hü szerelmét és becsülését állandóvá tenni és örök időkre magához lánczolni a leggyengédebb érzelmekkel.

Kisességékből áll az élet mint a világtenger cseppekből; ámde mutassa meg a nő ily aprólékos dolgokkal, mutassa meg és bizonyítsa be a nő, szóval és tettel, hogy férjét tisztelt és szereti, igazán szereti. A férfi már természeténél fogva komolyabb, mogorvább, kevésbé közleken, tön gondtelt és szórakozott. De a nő igyekezze őt felvidítani, hádd találon otthonában boldogságot, pihenést, örömet, nyugalmat.

Ne pazarolja a nő egész idegeinkre és ugynevezett barátságos egész szeretetreméltóságát, és ne mutassa magát csakis az utcán teljes pompájában, hanem érzelminek és kedvességének jobbik felét tartás fenn férje számára és otthonjára.

Legyen neki és családjának is része valamiben, nemcsak a világnak és ne pazarolja fölösleges mulatságokra saját meg férje munkáját, mit aztán magától, férjétől és gyermekeitől el, kell vonni; hanem ossza be teendőit józan megfontolással, hogy jusson is maradjon is. Adjuk meg Istennek mi az Istené, a császárnak a mi a császáré! Ne pazaroljuk kedjeik kebelbarátnd és ne különböztödjél, de annyival inkább ne legyen jogos panasz férjednek, gyermekeid atyjának, kinek hűséggel, szeretettel és odaadással kötelességyszerűleg tartozol, míg minden egyéb csak egy kívánatos, hogy ha lehet, ha anyagi örök és egyéb körülményeink azt megengedik.

Zalai Márk.

* Mutatvány a szerzőnek Kéjutaszón D. Brezenből Münchenbe” című társadalmi irányú öntálló füzetben megjelölt felvázolásból.

